

IZ RECENZIJE:
Bertošin zbornik. Zbornik u čast Miroslava Bertoše

MIŠLJENJE RECENZENTA

Prethodna napomena

Prvi znameniti zbornik hrvatskom znanstveniku jest onaj posvećen Vatroslavu Jagiću, na početku XX. stoljeća. Posvetili su mu ga učenici i prijatelji. I kasnije su slične zbornike (*Šišićev zbornik, Rešetarov zbornik*) slavljenicima posvećivali učenici i prijatelji.

Miroslav Bertoša (1938.) hrvatski je povjesničar osebujnoga opusa, osobnosti i *curriculumu*. U đачkim je danima pisao književne prikaze, eseje i ocjene, te se mislio posvetiti književnosti. Na nagovor prof. Tone Peruška posvetio se povijesti, posebice zavičajnoj. I kao nastavnik imao je poseban put. Bio je profesor povijesti na Pedagoškoj akademiji u Puli, a kad je taj studij ukinut, to ga nije obeshrabrilo. Dapače. Kao djelatnik Sjeverojadranskog instituta JAZU (danas Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci) posvetio se istraživanju u arhivima, proširivao je i produbljivao već stečena znanja, boravio u središtima gdje se njegovala »nova povijest«, pisao brojne priloge, izdavao knjige građe i svojih rasprava. Tek se u zrelih godinama, 1994., opet vratio nastavničkoj djelatnosti u Puli i Rijeci na Filozofskom fakultetu, na poslijediplomskom studiju u Zadru, ali i na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Član je suradnik HAZU od 1990.

Zato je zanimljivo istaknuti: ovaj zbornik rasprava posvećen njemu u čast napisali su prvenstveno njegovi prijatelji s kojima je rado surađivao, koji su čitali njegove rasprave, s kojima se susretao na znanstvenim skupovima i kojima je rado pomagao svojim savjetima i literaturom. Zato je i ovaj zbornik na tragu onih istraživanja koja su karakteristična za slavljenika, Miroslava Bertošu. Prilozi nisu »uzeti iz ladice« nego su promišljeno sastavljeni i napisani kao potvrda o važnosti onakvoga pristupa hrvatskoj i europskoj povijesti kakav je njegovao i Miroslav Bertoša.

O važnosti predmeta koje se obrađuje u djelu

Bertošin zbornik. Zbornik u čast Miroslava Bertoše zbir je znanstvenih priloga, rasprava i studija velikog broja povjesničara različitih usmjerenja i raznovrsnih specijalizacija. Tematika koja se u priložima obrađuje raznovrsna je, te ide od prethistorije i antike, preko srednjega i novoga vijeka – do naših dana. U priložima brojnih autora, na hrvatskom, slovenskom (4) i talijanskom (6) jeziku, ipak prevladavaju teme iz hrvatske povijesti, ali i srednjoeuropske i uopće europske onoliko koliko je cijeli naš prostor bio u okviru državnih i crkvenih granica i institucija koje su imale utjecaj na našu prošlost. Jednako su zastupane teme iz političke, društvene, kulturne i crkvene povijesti – a to zato što su svoje priloge za ovaj zbornik dali znanstvenici različitih zanimanja i interesa, iz različitih generacija i povijesnoistraživačkih škola. Mислеći na znanstveni rad slavljenika, mnogi su prilozi na tragu koji je svojim radom snažno označio M. Bertoša, od pogleda na

povijesna zbivanja do zanimanja za zavičajno i tek naoko efemerno, tj. na povijest malih ljudi u žrvnju velikih pokreta, ratova, nesreća ili prijelomnica, posebice u XIX. stoljeću.

O izvornosti djela, s procjenom doprinosa razvoju znanosti

Znanstveni su prilozi u ovom zborniku odreda utemeljeni na izvornoj građi u brojnim arhivima u Hrvatskoj (Dubrovnik, Pazin, Poreč, Pula, Rijeka, Split, Varaždin, Zadar, Zagreb), Sloveniji (Kopar, Ljubljana), Italiji (Rim, Trst, Venecija), Austriji (Beč) i drugdje. Slično je i s nacionalnim, sveučilišnim i javnim knjižnicama. Prilozi prosječno imaju po 25 stranica, što je dostatno za temeljitu obradu teme, a 4 priloga prelaze 50 stranica. Čak 1083 je uputnica na arhivske izvore, a gotovo 4000 na objavljene izvore i literaturu. Ukupno u cijelom zborniku ima 3548 podnožnih bilježaka, što sve ukazuje na temeljitu obaviještenost i izvornost priloga u ovom zborniku. Kao što je to radio slavljениk, tako i prijatelji koji su svoje priloge dali, časteći njegov rad.

O usporedbi s drugim djelima o istom ili srodnom predmetu s komparativnom ocjenom kvalitete

Malo ima zbornika ovako opsežnih, s raznovrsnim izvornoznanstvenim priložima sa širokoga područja povijesne znanosti, a to zahvaljujući velikom broju vrsnih znanstvenika svih disciplina i svih usmjerenja i godišta. Uvijek se s pohvalama naglašava interdisciplinarnost obrađivanoj tematici, a u ovom zborniku ta je interdisciplinarnost u najboljoj mjeri zastupana, ne samo zbog raznovrsnosti priloga nego još više što znanstvenici koji su svoje priloge dali za objavljivanje njeguju takav pristup. Po tome se *Bertošini zbornik* može ubrojiti u visoke domete naše historiografije, te se mjeriti s najboljim sličnim dostignućima srednjoeuropske znanstvene produkcije.

Prikladnost pristupa

Svaki znanstvenik po zakonitostima svoje znanosti, po metodologiji rada nastoji prozreti istinu kao vrhovnu vrijednost svoga rada. Tako se obično tvrdi, i tom se cilju svaki pravi znanstvenik nastoji približiti. S obzirom na vrlo živu problematiku povijesti kao znanosti, na metode njenih istraživačkih putova, promjene očista od »velikih« pokretača povijesnih zbivanja k »malim« žrtvama tih procesa, i u *Bertošinu zborniku*, kao u ogledalu sadašnjih procesa u povijesnoj znanosti, ili o znanosti o događajnici tijekom vremena, gotovo svi su autori koristili interdisciplinarni pristup, ali na temelju svojih arhivalnih istraživanja. Komparativnim pristupom, usklađujući spoznaje o domaćim i svjetskim kretanjima, svoje su spoznaje interpretirali objektivno, kritički, a to znači – znanstveno.

O dijelu znanstvene i druge zainteresirane javnosti kojoj je djelo ponajprije namijenjeno te o društvenoj potrebi i opravdanosti izdavanja djela

Bertošini zbornik svojim priložima sigurno će zainteresirati ne samo uski stručni krug povjesničara, nego će zbog svojih raznovrsnih priloga biti zanimljiv i široj znanstvenoj i stručnoj javnosti, uostalom kao što je i Bertošina suradnja u javnim glasilima bila

zanimljiva, poticajna i korisna veoma širokom krugu čitalaca. Naravno – zbornik je namijenjen prvenstveno povjesničarima i onima koji će to postati (studentima, đacima), ali i sociolozima, povjesničarima kulture, istraživačima likovnih umjetnosti i svima koji se zanimaju za regionalnu, državnu, europsku i opću povijest.

VRSTA DJELA PREMA OVOJ KATEGORIZACIJI

- **znanstveno djelo** / znanstvena monografija
- referentno djelo
- visokoškolski udžbenik
- popularnoznanstvena knjiga
- ostalo.

KONAČNI ZAKLJUČAK RECENZENTA

Bertošin zbornik. Zbornik u čast Miroslava Bertoše zbir je raznovrsnih iznimno kvalitetnih priloga o domaćoj i svjetskoj povijest, najvećim dijelom temeljenih na arhivskoj građi. Rasprave su utemeljene na dostignućima suvremene povijesne misli kako se oblikovala u posljednjim desetljećima XX. i u našem, tekućem, XXI. stoljeću. Prilozi su zrela ostvarenja sadašnje hrvatske generacije povjesničara koji su, istina, odgojeni u različitim središtima, ali im je zajednički metodološki pristup i način korištenja novih arhivskih podataka. Po tome je ovaj zbornik zrelo ostvarenje domaće povijesne znanosti. Služi na čast ne samo slavjeniku, zaslužnom znanstveniku dr. sc. Miroslavu Bertoši, nego i našoj kritičkopovijesnoj misli. Taj će zbornik pomoći boljem poznavanju i vrednovanju društvenog, političkog, književnopovijesnog, vjerskog i gospodarskog razvoja Istre, Hrvatske i Srednje Europe.

Recenzent:
akademik Josip Bratulić